

Merenkurkun saariston maailmanperintö- alueen kävijätutkimus 2023

Carina Wennström

Metsähallitus, Helsinki, 2024
Asianro MH 5239/2024
ISBN 978-952-377-128-4 (pdf)

Kuva: Pekka Lehtonen.

Sisällysluettelo 1/2

Merenkurkun maailmanperintöalue	4
Aineistonkeruu	6
Yli 500 vastaajaa	7
Kotimaisia matkailijoita yli 50 %	8
Vierailu maailmanperintöalueelle suunnitellaan	9
Maailmanperintöalueelle tullaan autolla	10
Maisema tärkein syy tulla	11
Maailmanperintöalueella kävellään	12
Tärkeimmät käyntikohteet	13
Toistuvia käyntejä ja ensikertalaisia	14
Vierailun kesto ja yöpyminen	15
Yöpyminen lähialueella	16
Kävijöiden rahankäyttö	17

Sisällysluettelo 2/2

Rahaa käytetään majoittumiseen ja kauppaostoksiin	18
Paikallistaloudelliset vaikutukset	19
Käynnin hyvinvointivaikutukset	20
Palvelujen laatuun oltiin tyytyväisiä	21
Odotukset vierailulle täyttyivät	22
Ei merkittäviä häiriötekijöitä	23
Maailmanperintöalue tunnetaan	24
Maailmanperintöaluetta suositellaan	25
Palvelutoiveita maailmanperintöalueella	26
Rahankäytön kehitys aiempaan tutkimukseen verraten	27
Muita eroja aiempaan tutkimukseen verraten	28
Ideoita alueen kehittämiseen	29
Risuja ja ruusuja	30

Merenkurkun maailmanperintöalue 1/2

- "Merenkurkun jatkuvasti kohoava kivikkoinen saaristo on Suomen ainoa luonnonperintökohde Unescon maailmanperintöluettelossa. Viimeisen jääkauden muovaamassa saaristossa maankohoaminen on nopeaa. Jo yhden ihmisiän aikana paljastuu uusia karikoita ja ihmeellisiä moreeniharjanteita muodostaen saariston labyrinttimaisen maiseman. Perinteitä kunnioittavat saaristokylät ja hyvin hoidetut kylämaisemat sykkivät elämää."(Luontoon.fi)
- Perustettiin vuonna 2006 ja on rajaa ylittävä maailmanperintökohde Ruotsin Korkearannikon kanssa.
- Pinta-ala noin 19 440 km².
- Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa alueen koordinaatiosta.

Merenkurkun maailmanperintöalue 2/2

- "Jääkauden muovaama mosaiikkimainen saaristo tarjoaa kävijälle nautintoja joka vuodenaikaan. Parhaimmillaan mereinen maailmanperintö on kuitenkin kesällä, jolloin tekemistä riittää ja taukojen lomassa voi istahtaa rantakiville maistelemaan eväitä ja nauttimaan maankohoamisrannikon näkymistä, jotka on myös luokiteltu Suomen kansallismaisemaksi." (Luontoon.fi)
- "Ihmisen toiminta Merenkurkun saaristossa on aina liittynyt läheisesti kalastukseen, hylkeenpyyntiin ja merenkulkuun. Merenkurkussa voi törmätä muinaisjäännöksiin, kuten jatulintarhoihin, kompassiruusuihin, tilapäisten asumusten kivipohjiin, kiviuneihin, veneiden jäänteisiin, säilytyskuoppiin, rajapyykkeihin ja verkonkuivausseipäiden kivikasoihin." (Luontoon.fi)
- Vuonna 2023 Merenkurkun maailmanperintöalueen kävijämäärä Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla oli noin 91 000.

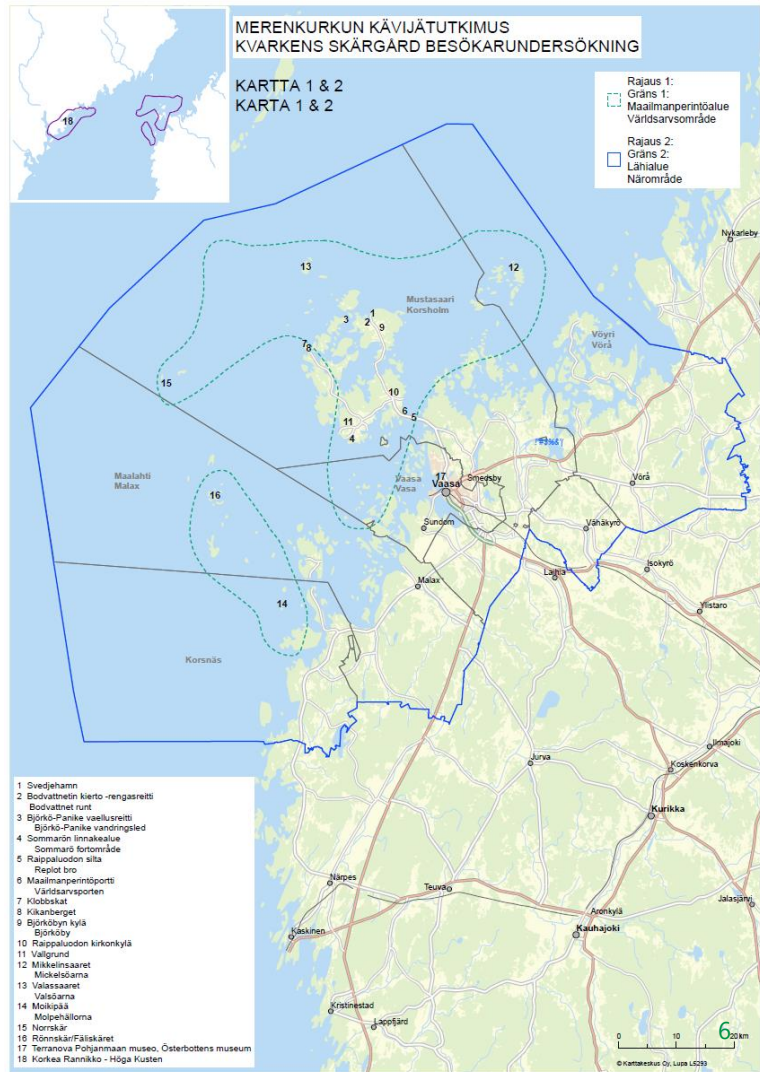

Kuva: Tuija Warén.

Aineistonkeruu

- Kävijätutkimusaineisto kerättiin paperisella kyselylomakkeella. Aineisto kerättiin kävijöitä haastattelemalla ja postilaatikkokyselynä.
- Vastausten keruu tehtiin 5.5.–24.9.2023. Keruupäiviä oli yhteensä 30, ja ne toteutettiin Svedjehamnissa, Sommarössä, Valassaarilla, Mikkelsaarilla, Rönnskärillä ja Moikipäällä.
- Postilaatikkokohteet olivat yllä mainittujen lisäksi Vargis ja Norrskär (poislukien Sommarö).
- Kyselylomakkeessa oli 24 kysymystä, joista 19 oli Metsähallituksen osin moniosaisia vakiokysymyksiä. Lisäksi lomakkeessa oli viisi aluekohtaista kysymystä maailmanperinnöstä.
- Vastaajien apuna oli Merenkurkun alueen kartta.

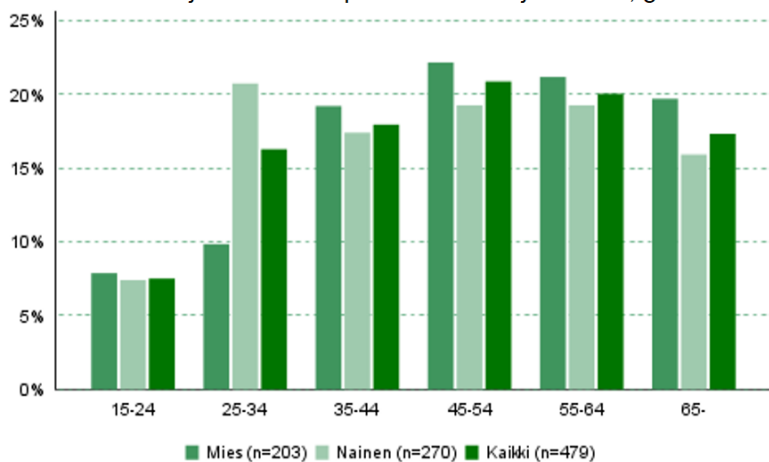
Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kartta.

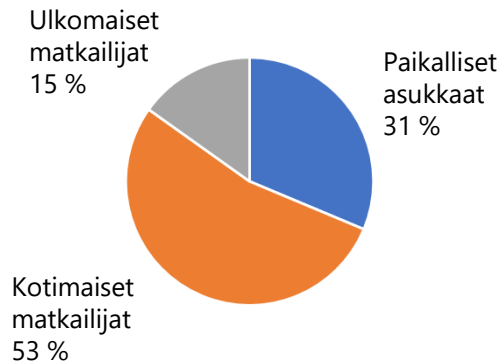
Yli 500 vastaajaa

- Kyselyyn saatiin yhteensä 518 vastausta.
- Kävijätutkimukseen vastanneista 56 % oli naisia, 43 % miehiä ja yksi prosentti muita.
- Vastaajien keski-ikä oli 48 vuotta.
- Kävijäryhmät jakaantuivat erittäin tasaisesti. 35–44-vuotiaita oli 18 %, 45–54-vuotiaita 21 % ja 55–64-vuotiaita 20 %.
- Nuoria 15–24-vuotiaita oli 7 % ja 25–34-vuotiaita 16 % vastaajista. Yli 65-vuotiaita oli 17 %.
- Kävijätutkimukseen saivat osallistua 15 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat alueella vierailleet.
- Vastaajien mukana oli alle 15-vuotiaita 298 henkilöä.

Vastanneiden ikäjakauma sukupuolen mukaan jaoteltuna, graafi

Kotimaisia matkailijoita yli 50 %

- Paikallisia asukkaita oli 31 % vastaajista. Eniten oli kävijöitä Vaasasta 24 %. Mustasaaresta oli 9 %, Vöyristä 2 % ja Maalahdesta 2 % vastaajista.
- Kotimaisia matkailijoita oli 53 % vastaajista. Helsingistä tuli 8 % ja Tampereelta 5 % vastaajista. Espoosta, Seinäjoelta, Pietarsaaresta, Vantaalta, Jyväskylästä ja Turusta tuli kaikista 3 % vastaajista.
- Ulkomaisia matkailijoita oli 15 % vastaajista. Ruotsista ja Saksasta tuli 4 % molemmista. Alankomaista, Isosta-Britanniasta, Norjasta ja Yhdysvalloista tuli yksittäisiä vastaajia. Kaukaisimmat vierailijat olivat Uudesta-Seelannista ja Argentiinasta.
- Vastaajista 85 % saapui 2–5 hengen seurueessa. Yksin alueella vieraili 6 % vastaajista. Isoja yli kuuden hengen seurueita oli 9 %.
- Liikuntaesteisiä kävijöitä oli vastausten joukossa 7.

Kuva: Tuija Warén.

Vierailu maailmanperintöalueelle suunnitellaan

- 47 % vastaajista kertoi Merenkurkun maailmanperintöalueen olevan matkan ainoa tai tärkein kohde.
- 38 % ilmoitti, että maailmaperintöalue oli yksi matkan suunnitelluista kohteista.
- 15 % kertoi maailmaperintöalueen olleen ennalta suunnittelematon kohde.
- Muita kohteita matkan varrella olivat esim. Vaasa (25 vastausta), Kokkola (5 vastausta), Kristiinankaupunki (5 vastausta) ja Korkearannikko Ruotsissa (4 vastausta).

Maailmanperintöalueelle tullaan autolla

- Käytetyistä kulkuneuvoista yleisin oli auto. Alla kulkuneuvot tärkeysjärjestyksessä (sai valita useamman vastausvaihtoehdon):
 - Henkilöauto 78 %
 - Moottorivene 16 %
 - Henkilöauto ja asuntovaunu tai matkailuauto 7 %
 - Purjevene 6 %
 - Pyörä 4 %
 - Autolautta 2 %
 - Linja-auto 1 %

Maisema tärkein syy tulla

- Kävijätutkimukseen osallistuneet kertoivat Merenkurkun maailmanperintöalueella käynnin tärkeimmiksi syiksi maisemat, luonnon kokemisen, rentoutumisen ja yhdessäolon oman seurueen kanssa.
- Seuraaviksi tärkeimpiä syitä vastaajilla olivat oleminen poissa melusta ja saasteista, alueeseen tutustuminen ja henkinen hyvinvointi.
- Keskivahvoja syitä oli alueen maailmanperintöön tutustuminen, luonnosta oppiminen ja seikkailun kokeminen.
- Heikoimpia syitä vierailulle oli omien taitojen kehittäminen ja tutustuminen uusiin ihmisiin.

Kuva: Pekka Lehtonen.

Maailmanperintöalueella kävellään

- Kaikkein tärkein aktiviteetti oli retkeily, kävely 87 %.
- Pääasialliset aktiviteetit olivat (vastaaja sai valita useita):
 - Retkeily, kävely 87 %
 - Luontovalokuvaus 35 %
 - Kahvilassa tai ravintolassa käynti 35 %
 - Luontoharrastus (luonnon tarkkailu, linnut, kasvit) 30 %
 - Geologiaan tutustuminen 15 %
 - Moottoriveneily 15%.
- Suurin osa 68 %, kertoi harrastaneensa 1–3 aktiviteettia matkansa aikana.
- Vastaajista 28 % harrasti 4–6 aktiviteettia ja 3 % 7–9 aktiviteettia matkansa aikana.

Tärkeimmät käyntikohteet

- Tärkeimmät käyntikohteet olivat (vastaaja sai valita useita):
 - Svedjehamn 64 %
 - Bodvattnetin kierto, Saltkaret 33 %
 - Sommarön luontopolku 15 %
 - Maailmaperintöportti 12 %
 - Björkö–Panike-vaellusreitti 10 %
 - Mikkelinsaaret 10 %
 - Valassaaret 9 %
 - Moikipää 6 %
 - Klobbskat (Kikanberget) 6 %
 - Rönnskär/Fäliskär 5 %
- Tuloksiin vaikutti luultavasti se, että eniten vastauksia saatiin Svedjehamnista.

Svedjehamn. Kuva: Pekka Lehtonen.

Toistuvia käyntejä ja ensikertalaisia

- Kyselyyn vastanneista hieman yli puolet eli 53 % oli käynyt Merenkurkun maailmanperintöalueella aiemmin.
- 47 % vastaajista oli käymässä alueella ensimmäistä kertaa.
- Viimeisen viiden vuoden aikana kävijät olivat vierailleet maailmanperintöalueella keskimäärin 18 kertaa, mediaani oli 5 kertaa. Tavallisin luku oli siis 5, mutta useasti vierailevat nostavat keskiarvoa.

Kuva: Essi Keskinen.

Vierailun kesto ja yöpyminen

- Päiväkävijöitä oli 66 % vastaajista, ja he viipyivät Merenkurkun maailmanperintöalueella keskimäärin 3,5 tuntia.
- Yöpyjiä oli 34 % vastaajista, ja he viipyivät maailmanperintöalueella keskimäärin 3,5 vuorokautta.
 - Yleisimmin yövyttiin veneessä, 23 % yöpyjistä, keskimäärin hieman yli 4 vuorokautta (4,2).
 - Toiseksi eniten, 17 % yöpyjistä, yövyttiin omassa majoitteessa (telta tms.), keskimäärin 3,5 vuorokautta.
 - Asuntoautossa tai -vaunussa yöpyi 15 % yöpyjistä, keskimäärin 1,5 vuorokautta.
 - Omassa mökissä yöpyi 9 % yöpyjistä, keskimäärin 33 vuorokautta.

Yöpyminen lähialueella

- Matkailijoista 70 % yöpyi Merenkurkun maailmanperintöalueella tai sen lähialueella eli Korsnäsissä, Maalahdessa, Mustasaarella, Vaasassa ja Vöyrillä.
- Matkailijoista 30 % oli päiväkävijöitä.
- Maailmanperintöalueen lähialueella yövyttiin eniten hotelleissa, keskimäärin kaksi vuorokautta.
- Toiseksi eniten yövyttiin ystävien tai sukulaisten luona, keskimäärin neljä vuorokautta.
- Kolmanneksi eniten lähialueella yövyttiin omassa veneessä, keskimäärin kolme vuorokautta.
- Muita yöpymispaikkoja olivat oma majoite, asuntoauto tai -vaunu, oma mökki tai vuokramökki.

Kävijöiden rahankäyttö

- Kyselyyn vastanneet kuluttivat Merenkurkun maailmanperintöalueella ja sen lähialueella yhtä käyntiä kohden keskimäärin 70 euroa/hlö.
- Paikallisten kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö yhtä käyntiä kohden oli 22 euroa/hlö.
- Kotimaiset matkailijat käyttivät rahaa käynnillään keskimäärin 73 euroa/hlö.
- Ulkomaiset matkailijat käyttivät rahaa eniten, keskimäärin 163 euroa/henkilö/käynti.

Rahaa käytetään majoittumiseen ja kauppastoksiin

Menolaji	Keskimääräinen rahankäyttö (sis. ALV)	Tulovaikutus (€, ilman ALV)
	n = 477	
Huoltamo-ostokset ¹	11,35	30 053
Paikallisliikenne ²	0,68	56 644
Ruoka- ja muut vähittäiskauppaostokset	12,80	306 634
Kahvila ja ravintola	15,45	1 236 005
Majoittuminen	21,68	1 798 097
Ohjelmalvelut ³	4,80	398 213
Muut menot ⁴	3,05	224 314
Välittömät vaikutukset yhteensä		4 049 961
Välilliset vaikutukset		2 902 182
Kokonaisvaikutukset		6 952 143

¹ Polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset

² Paikallismatkojen kuten bussi- ja taksimatkojen kustannukset

³ Ohjelma- ja virkistyspalvelut, esim. opastetut retket, pääsymaksut

- Merenkurkun maailmanperintöalueella kävijät käyttivät käyntikertaa kohden rahaa keskimäärin:
 - huoltamo-ostokseen 11,35 euroa
 - paikallisliikenteen kuluihin 0,68 euroa
 - ruoka- ja vähittäiskauppaostokseen 12,80 euroa
 - kahvila- ja ravintolaostokseen 15,45 euroa
 - majoittumiseen 21,68 euroa
 - ohjelma- ja virkistyspalveluihin (esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin) 4,80 euroa
 - muihin menoihin (mm. kalastusluvut, varusteiden ja välineiden vuokrat) 3,05 euroa.
- Eniten rahaa käytettiin majoittumiseen sekä kahvila- ja ravintolaostokseen, ja näillä oli myös suurin paikallistaloudellinen tulovaikutus.

Paikallistaloudelliset vaikutukset

- Merenkurkun maailmanperintöalueen kävijöiden vuotuisen rahankäytön vaikutukset alueelle vuonna 2023:
 - Kokonaistulovaikutus alueelle oli 6,95 miljoonaa euroa.
 - Työllisyysvaikutukset alueelle olivat 60 henkilötyövuotta.
 - Merenkurkun maailmanperintöalueen ollessa matkan tärkein kohde, tulovaikutus oli 2,07 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutukset 18 henkilötyövuotta.
- Paikallistaloudelliset vaikutukset kuvaavat kohteeseen ja sen lähialueelle syntyviä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia.
- Laskennoissa käytetään kävijätutkimusvastauksia ja vuotuisia käyntimääriä.
- Vuoden 2023 käyntimäärä Merenkurkun maailmanperintöalueella oli noin 91 000.

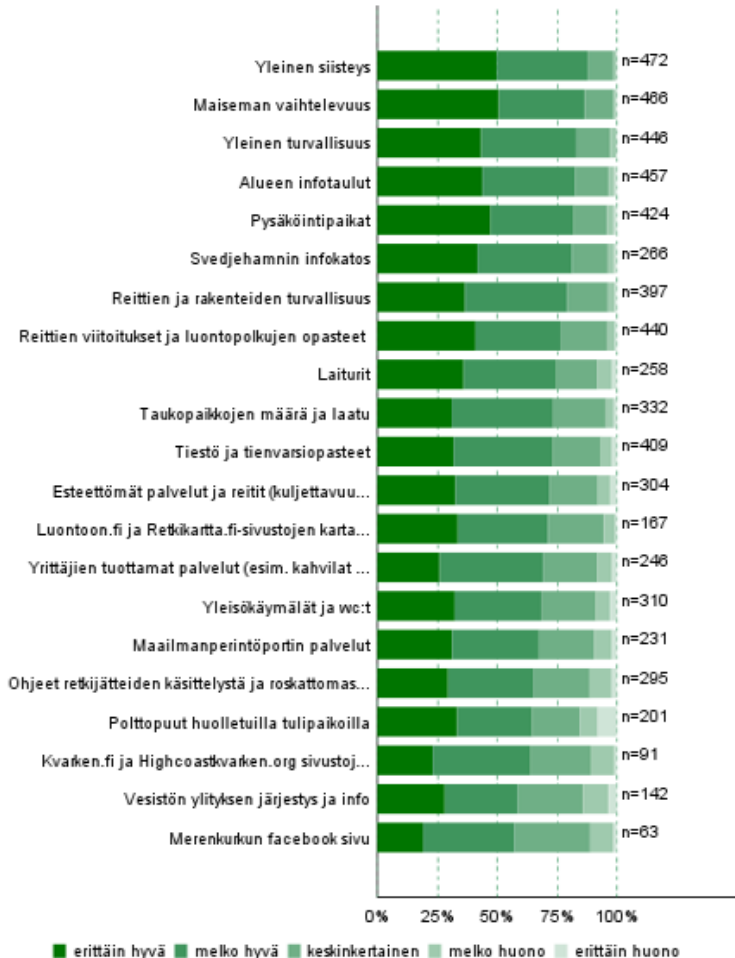

Käynnin hyvinvointivaikutukset

- Merenkurkun maailmanperintöalueen kävijät arvioivat tutkimuksessa, missä määrin he olivat kokeneet tämänkertaisen käyntinsä vaikuttaneen sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiinsa.
- Asteikolla 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä) kävijät arvioivat:
 - psyykkisen hyvinvointinsa lisääntyneen 4,34
 - fyysisen hyvinvointinsa lisääntyneen 4,19
 - sosiaalisen hyvinvointinsa lisääntyneen 4,15.
- Alueella liikuttiin käynnin aikana keskimäärin:
 - kävellen 5,9 km (454 vastausta)
 - juosten 9,4 km (8 vastausta)
 - pyöräillen 44,9 km (36 vastausta)
 - soutaen, meloen 11,3 km (13 vastausta)
 - purjehtien 161 km (28 vastausta).

Mielipiteet

Palveluiden käyttö ja laadun arviointi, graafi

Palvelujen laatuun oltiin tyytyväisiä

- Tyytyväisimpiä oltiin Merenkurkun maailmanperintöalueen yleiseen turvallisuuteen, infotauluihin, pysäköintipaikkoihin ja Svedjehamnin infokatokseen (4,2, asteikko 1–5).
- Myös reittien ja rakenteiden turvallisuus sekä reittien viitoitukset ja luontopolkujen opasteet saivat kiitosta (4,1).
- Laiturit, taukopaikkojen määrä ja laatu, tiestö ja tienvarsiopasteet sekä luontoon.fi- ja retkikartta.fi-sivustojen sisältö saivat kaikki arvostelun 4,0.
- Huonoimmat arvosanat saivat Kvarken.fi- ja Highcoastkvarken.com-verkkosivut (3,7) sekä Merenkurkun facebook-sivu (3,6). Edellä mainittuihin vastausvaihtoehtoihin oli vastannut vain osa vastaajista.
- Ympäristötekijöistä ja samalla koko kysymyksen parhaimmat arvosanat saivat yleinen siisteys sekä maiseman vaihtelevuus (4,4).

Odotukset vierailulle täyttyivät

- Parhaiten kävijöiden odotuksia vastasivat Merenkurkun maailmanperintöalueella (asteikko 1–5, jossa 1 = erittäin huonosti, 5 = erittäin hyvin):
 - luonnonympäristö 4,73
 - maailmanperintö 4,45
 - laiturit, reitit ja rakenteet 4,21
 - kulttuuriympäristö 4,21
 - harrastusmahdollisuudet 4,04.
- Merenkurkun maailmanperintöalueen valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,25.

Ei merkittäviä häiriötekijöitä

- Suurin osa vastaajista ei kokenut merkittäviä häiriötekijöitä käynnillään Merenkurkun maailmanperintöalueella.
- Kysytyt häiriötekijät eivät häirinneet vastaajia juuri lainkaan (asteikko 1–5, 1 = häiritsi erittäin paljon 5 = ei häirinnyt lainkaan):
 - muiden kävijöiden käyttäytyminen 4,68
 - liiallinen kävijämäärä 4,63
 - maaston roskaantuneisuus 4,59
 - maaston kuluneisuus 4,59.
- Vastaajien erikseen esille nostamia häiriötekijöitä olivat esim.:
 - hyttyset (9 vastausta)
 - puomi tiellä (3 vastusta)
 - joku oli polttanut kalliolla (2 vastausta)
 - autiotuvan tuhoutuminen (2 vastausta).

Kuva: Tuija Warén.

Maailmanperintöalue tunnetaan

- Kysymykseen, tiesitkö ennen tätä käyntiäsi, että Merenkurkun saaristo on nimetty UNESCO:n maailmanperintökohteeksi, suurin osa vastasi myöntävästi.
 - 75 % kyllä
 - 25 % ei.
- Kysymykseen, tiedätkö miksi Merenkurkun saaristo on saanut maailmanperintöarvon, ilahduttavan iso osa vastaajista vastasi myöntävästi.
 - 68 % kyllä
 - 32 % ei.

Maailmanperintöaluetta suositellaan

- Kysyttiin myös maailmanperintökohteen statuksen vaikutuksesta matkakohteen valintaan. Yli 50 % vastasi, että sillä ei ollut merkitystä tai oli vain vähäinen merkitys.
 - Ei merkitystä 30 %
 - Vähän merkitystä 21 %
 - Jonkin verran merkitystä 19 %
 - Paljon merkitystä 19 %
 - Erittäin paljon merkitystä 7 %.
- Mutta kysymykseen, suosittelisitko maailmanperintöaluetta käyntikohteenä muille, jopa 90 % piti sitä todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä.
 - Erittäin epätodennäköistä 5 %
 - Epätodennäköistä 0 %
 - Ehkä 5 %
 - Todennäköisesti 31 %
 - Erittäin todennäköisesti 59 %.

Palvelutoiveita maailmanperintöalueelle

- Kysymykseen, mitä palveluita toivoisit maailmanperintöalueelle, saimme seuraavia vastauksia
 - Lisää yleistä tietoa alueesta
 - Lisää kahviloita ja ravintoloita, joka ovat auki ilmoitetun mukaisesti
 - Retkiä Valassaarille
 - Kanoottien vuokrausta
 - Lisää käymälöitä ja laitureita
 - Hissi ja kaukoputki tai tavallisia kiikareita torniin.

Rahankäytön kehitys aiempaan tutkimukseen verraten

- Edellinen kävijätutkimus tehtiin Merenkurkun maailmanperintöalueella vuonna 2017. Siihen verrattuna rahankäytössä ja sen vaikutuksissa on tapahtunut muutoksia.
- Kokonaistulovaikutus yli kaksinkertaistui 3,27 miljoonasta 6,95 miljoonaan euroon.
- Työllisyysvaikutukset nousivat myös voimakkaasti 32 henkilötyövuodesta 60 henkilötyövuoteen.
- Kävijöiden rahankäyttö kävijää ja käyntiä kohden kasvoi 48 eurosta 70 euroon.
- Eniten nousi ulkomaisten matkailijoiden rahankäyttö 86 eurosta 163 euroon. Vastaava luku paikallisilla nousi 16 eurosta 22 euroon ja kotimaisilla matkailijoilla 73 eurosta 77 euroon.
- Näihin tuloksiin vaikuttaa käyntimäärä, joka vuonna 2017 oli 75 600 ja vuonna 2023 91 000.

Muita eroja aiempaan tutkimukseen

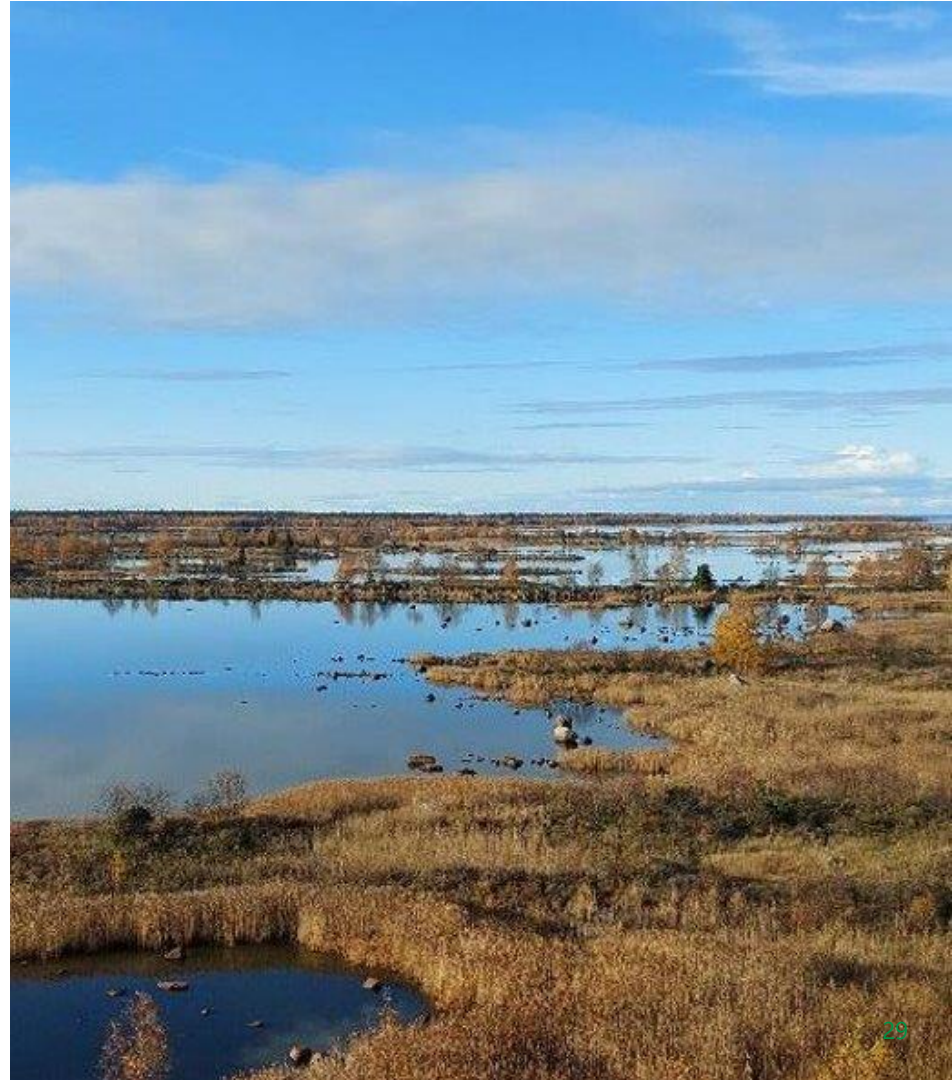
- Tutkimuksen vastaukset seurasivat pitkälti vuoden 2017 tuloksia.
- Ensikertalaisten määrä nousi hieman: 43 % → 47 %.
- Palveluiden käytön ja laadun arvioinnissa tiestö ja tienvarsiopasteiden arviointi oli noussut hieman: 3,7 → 4,0.
- Kävijöiden odotusten toteutumisessa arvio maailmanperinnöstä oli noussut: 4,07 → 4,45.
- Kävijöiden ennakkotieto alueen maailmanperintökohde-statuksesta oli laskenut 85 % → 75 %.
- Myös tieto siitä, miksi alue on saanut maailmanperintöarvon, oli laskenut vähän 71 % → 68 %.

Ideoita alueen kehittämiseen

Vapaamuotoisessa palautteessa saatiin erilaisia **kehittämissuhteita**.

Toivottiin:

- Moikipään tornin olevan korkeampi ja että puita tornin lähellä ja sen ympäristössä voisi kaataa
- Audio-opastusta alueesta
- Nopeusrajoitusta vesiskoottereille
- Parempaa tiedonkulkua ja markkinointia paikallisille
- Lisää sähköpaikkoja matkailuautoille
- Retkiä majakoille.

Risuja ja ruusuja

Vapaamuotoisessa palautteessa saatiin myös **valituksia:**

- Kahvila oli kiinni, vaikka piti olla auki
- Kikanbergetin luontopolun pitkospuut ja portaat huonossa kunnossa
- Puomi olisi pitänyt olla auki
- Ulkokuusi oli täynnä.

Saatiin myös **kehuja:**

- Saltkaretin näköalatorni on ihana, mahtava näköalatorni
- Solruttenin tiedot nettisivuilla ovat hyvät (satamien ja väylien syvyydet)
- Erittäin mukava paikka.

Saltkaretin torni. Kuva: Pekka Mäkynen.

METSÄHALLITUS

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus